

UKD 564.53.012.3 *Saghalinites wrighti* Birkelund: 552.513:551.763.31/33(438–13 Mszana Dolna–0, Szczawa)

Grzegorz HACZEWSKI, Franciszka SZYMAKOWSKA

Znalezisko amonita *Saghalinites wrighti* Birkelund w kredzie jednostki magurskiej

Na luźnym fragmencie ławicy piaskowca warstw ropienickich (kreda górna) w Szczawie znaleziono od-
cisk amonita *Saghalinites wrighti* Birkelund znanego dotychczas z mastrychtu Grenlandii.

WSTĘP

Znaleziska makrofauny w kredzie jednostki magurskiej są bardzo rzadkie. Oprócz nielicznych fragmentów i kilku lepiej zachowanych skorup inoceramów znaleziono w Kwiatoniu okaz małego amonita z rodzaju *Phylloceras* przytwierdzony do skorupy *Inoceramus haueri* (W. Szajnocha, 1896, p. 34). Okaz ten, który trafił do zbiorów c.k. Instytutu Geologicznego w Wiedniu, był jedynym znanym w literaturze amonitem z kredy magurskiej Karpat polskich. W 1978 r. jeden z autorów (GH) znalazł w Szczawie okaz amonita na luźnym fragmencie piaskowca warstw ropianieckich (inoceramowych). Niżej przedstawiamy sytuację znaleziska (GH) i opis amonita (FS).

SYTUACJA GEOLOGICZNA

Opisywany okaz znaleziono na północ od Szczawy, przy szosie do Mszany Dolnej, w miejscu, gdzie po lewej stronie drogi kończy się mur kamienny oddzielający drogę od położonego niżej koryta Kamienicy (fig. 1). Stroma skarpa, opadająca w tym miejscu do potoku, była pokryta rumowiskiem piaskowców i łupków, pochodzących zapewne z prac ziemnych przy przebudowie drogi wciętej w strome

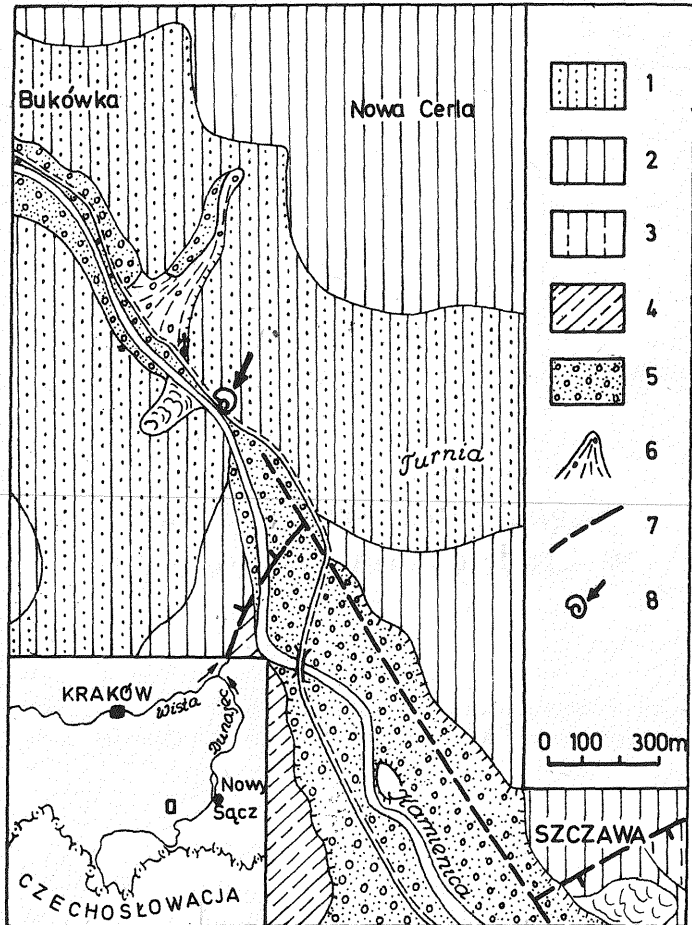

Fig. 1. Miejsce znalezienia amonita na tle budowy geologicznej (według J. Chrzastowskiego, 1971)
Geological map with situation of ammonite finding (after J. Chrzastowski, 1971)

Warstwy ropianieckie (górną kreda): 1 – kompleks piaskowcowy, 2 – kompleks piaskowców gruboławicowych, 3 – kompleks łupkowo-piaskowcowy; 4 – warstwy krośnieńskie (paleogen); czwartorzęd: 5 – tarasy, 6 – stożki napływowo; 7 – linie kontaktów tektonicznych; 8 – miejsce znalezienia amonita

Ropianka Beds (Upper Cretaceous): 1 – sandstone complex, 2 – thick-bedded sandstone complex, 3 – shale and sandstone complex; 4 – Krosno Beds (Palaeogene); Quaternary: 5 – alluvial terraces, 6 – alluvial fans; 7 – faults; 8 – site of ammonite finding

zbocze nad potokiem. Przebudowa ta miała miejsce na kilka lat przed znalezieniem amonita.

Fragmety ławic piaskowców w rumowisku miały świeży wygląd i często były zachowane wraz z nadległymi warstwami miękkich i rozsypliwych łupków. Były podobne do skał widocznych w najbliższych odsłonięciach, a różne od materiału użytego do budowy muru kamiennego. Wskazuje to na ich pochodzenie z pobliza miejsca, gdzie były rozsypane i z tej części profilu warstw ropianieckich, która odsłania się w pobliżu, tzn. ze stropu kompleksu piaskowcowo-łupkowego leżącego pod kompleksem piaskowców gruboławicowych (J. Chrzastowski, 1971).

Okaz amonita znaleziono na jednym z fragmentów piaskowca. Jest on zachowany w postaci odcisku na spągu ławicy. Odcisk jest zagłębiony na 3–4 mm w powierzchnię spągu. Ławica miała ok. 6 cm grubości, z dość szybkim przejściem do nadległego łupku niebiesko-szarego, którego część w chwili znalezienia była zachowana razem z piaskowcem. Piaskowiec jest bardzo drobnoziarnisty, bogaty w muskowit. Wykazuje warstwowanie przekątne ripplemarkowe, w zestawach grubych na 1,5–2,5 cm. W obrębie ławicy piaskowca nie widać wyraźnego zmniejszenia średnicy ziarna ku górze. Powierzchnia spągu jest lekko falista, nierówna.

Opisane cechy ławicy piaskowca wskazują na jej depozycję przez prąd zawieszinowy, o stosunkowo niewielkiej kompetencji. Należy zatem sądzić, że skorupa amonitowa leżała płasko na powierzchni dna w chwili zejścia prądu zawieszinowego, a jej odlew powstał i zachował się w ten sposób jak inne hieroglify na spągach turbidytów. Wiek amonita (mastrycht) zgodny jest z górnokredowym wiekiem tej części warstw ropianieckich, oznaczonym na podstawie otwornic (J. Chrząstowski, 1971).

OPIS PALEONTOLOGICZNY

Rodzina *Tetragonitidae* Hyatt, 1900 sensu Wideman, 1962

Rodzaj *Saghalinites* Wright et Matsumoto, 1954

Saghalinites wrighti Birkelund, 1965

(Tabl. I, fig. 2)

1965 *Saghalinites wrighti* sp. n.; T. Birkelund: p. 30–37, tekst-fig. 14–25, pl. 1, fig. 5; pl. 2 fig. 1–5; pl. 3 fig. 1

Materiał: 1 okaz dość dobrze zachowany. ING PAN Kraków A-I-80/1.

Opis. Jednostronny odcisk z dobrze zachowanymi skrętami zwłaszcza najmłodszymi i pępkiem. Poszczególne skręty ciasno się obejmują. Powierzchnia ich jest gładka, z wyjątkiem najmłodszych, gdzie widoczne są ślady trzech żeberk ustawionych prostopadle do brzusznej części skrętu i to na pierwszym skręcie tuż za skrętem pępkowym. Średnica okazu wynosi ok. 52 mm.

Występowanie. Polska – kreda górna, warstwy ropianieckie, Szczawa (Karpaty); Grenlandia – mastrycht górny (T. Birkelund, 1965); RFN – mastrycht górny (T. Birkelund, 1982).

Instytut Nauk Geologicznych
Polskiej Akademii Nauk
Kraków, ul. Senacka 3

Oddział Karpacki
Instytutu Geologicznego
Kraków, ul. Skrzatów 1

Nadesłano dnia 24 czerwca 1983 r.

PIŚMIENNICTWO

- BIRKELUND T. (1965) – Ammonites from the Upper Cretaceous of West Greenland. Meddel. Grønland, 179, nr 7. København.
- BIRKELUND T. (1982) – Maastrichtian Ammonites from Hemmoor, Niderelbe (NW – Germany). Geol. Jb., 61.
- CHRZĄSTOWSKI J. (1971) – Wody mineralne Szczawy na tle budowy geologicznej. Problemy Zagospodar. Ziemi Górskich, z. 9, p. 99–136.
- SZAJNOCHA W. (1896) – Atlas geologiczny Galicyi. Tekst do zeszytu szóstego. Komis. Fizjogr. AU. Kraków.

Гжегож ХАЧЕВСКИ, Франтишка ШИМАКОВСКА

**ОТКРЫТИЕ АММОНИТА *SAGHALINITES WRIGHTI* BIRKELUND
В МЕЛОВЫХ ОТЛОЖЕНИЯХ МАГУРСКОГО ЭЛЕМЕНТА
(ЗАПАДНЫЕ КАРПАТЫ)**

Резюме

В местечке Щава (фиг. 1) на подошве слоя песчаника ропяницких (иноцерамовых) слоев верхнего мела был найден отпечаток раковины аммонита. Положение отпечатка говорит о том, что аммонит находился на дне бассейна до того как был погребен суспензионным потоком. Аммонит (Табл. I, фиг. 2) относится к роду *Saghalinites wrighti* Birkelund известному по маастрихту Гренландии (Т. Биркелунд, 1965) и ФРГ (Т. Биркелунд, 1982).

Grzegorz HACZEWSKI, Franciszka SZYMAKOWSKA

**FINDING OF AMMONITE *SAGHALINITES WRIGHTI* BIRKELUND IN CRETACEOUS OF
MAGURA UNIT (WEST CARPATHIANS)**

Summary

A cast of ammonite shell was found in locality Szczawa (Fig. 1) on a sole of sandstone bed in Upper Cretaceous flysch of the Magura Unit. The mode of cast occurrence indicates that the shell was resting at the sea floor before its burial by a turbidity current. The ammonite (Tabl. I, Fig. 2) belongs to the species *Saghalinites wrighti* Birkelund, described from the Maastrichtian of Greenland (T. Birkelund, 1965) and FRG (T. Birkelund, 1982).

Fig. 2

Grzegorz HACZEWSKI, Franciszka SZYMAKOWSKA – Znalezisko amonita *Saghalinites wrighti* Birkelund w kredzie jednostki magurskiej

TABLICA I

Fig. 2. Odcisk *Saghalinites wrighti* Birkelund na spągu ławicy piaskowca. Szczawa, kreda górna — warstwy ropianieckie; pow. ok. 1,8 ×
Cast of *Saghalinites wrighti* Birkelund on sole of sandstone bed. Szczawa, Upper Cretaceous — Ropianka Beds; × c. 1.8